

УДК 378.147:159.9:316.6

DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2025/11-1/15>

Елліна ПАНАСЕНКО, д-р пед. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-6787-0129

e-mail: ellinapanasenko@ukr.netДержавний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет",
Дніпро–Слов'янськ, Україна

Павло ЦИСЬ, асп.

ORCID ID: 0009-0006-9136-5778

e-mail: tsys.pavel@gmail.comДержавний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет",
Дніпро–Слов'янськ, Україна

ПОЗНАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ: ПСИХОЛОГО-КОРЕКЦІЙНА ТА КОМУНІКАЦІЙНО-МІЖОСОБИСТІСНА ФУНКЦІЯ

Вступ. Підготовка фахівця, здатного здійснювати ефективну соціальну та професійну діяльність у сучасному глобалізованому світі, потребує формування та розвитку гнучких навичок, що передбачає активну залученість студентів не лише до академічного процесу, а й до діяльності позанавчального характеру.

Методи. Під час дослідження авторами було застосовано комплекс методів, серед яких: теоретичний аналіз, спрямований на дослідження психолого-педагогічних наукових студій; порівняльно-зіставний метод, що використовувався для виявлення підходів до аналізу гнучких навичок особистості; структурно-функціональний аналіз, спрямований на виокремлення досліджуваних функцій; інтерпретаційний метод, який надав змогу критично вивчити результати наукових праць із проблематики позанавчальної діяльності; прогностичний метод, що забезпечив формування наукових припущень; метод класифікації, використаний для співставлення визначених завдань позанавчальної діяльності та актуальних видів практичної роботи.

Результати. Авторами обґрунтовано значущість позанавчальної діяльності для формування гнучких навичок суб'єкта, які безпосередньо впливають на соціальну та професійну діяльність. Визначено основні функції, становлення та розвиток яких є необхідною умовою формування розвиненої особистості – психолого-корекційну та комунікаційно-міжособистісну. Сформульовано й обґрунтовано цілі, завдання та види практичної позанавчальної діяльності, які є релевантними до розглянутих функцій. Проведено прогностичні дослідження з метою окреслення потенційних результатів, які можуть бути досягнуті в процесі реалізації зазначених функцій.

Висновки. Сучасне суспільство вимагає від фахівця здатності здійснювати повноцінну міжособистісну взаємодію за наявності зовнішніх психоемоційних стресорів різного ступеня впливу. Тому психолого-корекційна функція спрямована на становлення більш стабільної психологічної конструкції студента, менш схильної до кризових впливів. Водночас у результаті дослідження виявлено, що комунікаційно-міжособистісна функція сприяє розвитку соціалізації особистості, толерантного ставлення до опонента та принципів мультикультуралізму, а також здатності вибудувати комунікацію в індивідуальному й груповому (проектному) форматах.

Ключові слова: вербальне й невербальне спілкування, внутрішньоособистісні навички, психоемоційна стабільність, соціальна та професійна діяльність, стабілізація психоемоційного стану, тактична та стратегічна профілактика.

Вступ

Виклики сучасного соціуму, пов'язані з підвищеними конкурентними вимогами до фахівця, проявами глобалізації (які актуалізують необхідність наявності сформованої здатності вибудувати міжособистісну взаємодію з представниками різних культурних, мовних, релігійних, расових, гендерних груп), відсутністю повноцінної стабільності в суспільстві та особистій безпеці, призводять до усвідомлення необхідності розвитку потенціалу студентів, що вимагає не лише наявності предметних знань, а й формування здатності взаємодіяти в соціумі, вміння стабілізувати власний психоемоційний стан та керувати своїми компетенціями для досягнення поставленої професійної мети.

Зважаючи на це, виникає необхідність активізувати застосування позанавчальної діяльності в процесі підготовки студентів, що забезпечує розвиток таких собі "гнучких навичок". Якщо розглядати знання та вміння, які здобуваються під час академічного процесу, їх можна охарактеризувати як професійно-зорієнтовані, і вони часто не можуть бути застосовані в інших видах діяльності, окрім спеціалізованої. Наприклад, у разі необхідності соціальної взаємодії з представниками іншої соціокультурної групи (незалежно від країни перебування) важливим є вміння комунікаційної взаємодії з іншими індивідами, а

не знання професійного характеру в тій або іншій галузі. Інший приклад – у ситуації кризового характеру, яка вимагає чітко вибудованого тайм-менеджменту, здатності до психоемоційної стійкості та подальшої рефлексії з виконанням певних корекційних дій для стабілізації свого внутрішнього стану; важливими є саме такі гнучкі навички, які не тільки забезпечать застосування на практиці спеціалізованих знань, але й дозволять мобілізувати особистісні внутрішні ресурси для подолання ситуації проблемного типу.

Особливо важливим є формування цих гнучких навичок в умовах воєнних дій, які вимагають від українських студентів вміння функціонувати у складних психологічних умовах. Саме тому "невміння адекватно діяти у життєнебезпечних ситуаціях, відсутність навичок правильної поведінки у повсякденному житті стала неприпустимою" (Перелигіна, Швалб, Дербеньова, 2022, с. 86). Отже, правильно вибудований процес підготовки студентів (не лише в академічному, а й у позанавчальному розумінні) дасть змогу не тільки підготувати фахівців із достатнім рівнем знань та здатністю застосовувати їх на практиці (що є необхідним для їхньої конкурентоспроможності), а й виховати особистостей, здатних виконувати завдання професійного та соціального характеру в умовах психологічного тиску та за нестандартних кризових проявів.

© Панасенко Елліна, Цись Павло, 2025

Виходячи із зазначеної актуальності проблеми якісного вибудовування процесу позанавчальної підготовки студентів, вважаємо за необхідне розглянути та проаналізувати функції, які його забезпечують. У цій статті ми виділяємо психолого-корекційну та комунікаційно-міжособистісну функції. Значущість психолого-корекційної функції полягає у формуванні здатності студентів до психоемоційної стійкості під час зовнішнього кризового впливу. Актуальність комунікаційно-міжособистісної взаємодії визначається вмінням студентів формувати соціальні контакти, зокрема з представниками інших країн. Наразі в Україні здійснюють діяльність численні міжнародні гуманітарні фонди, які часто представлені громадянами інших держав, що вимагає відповідного підходу до вибудовування взаємодії з ними. Після завершення воєнних дій та початку інфраструктурного і соціального відновлення України кількість іноземних інвестицій (а отже й іноземних представників) зростає, водночас ситуації кризового характеру не втрачуть значущості, зміниться лише їхня характеристика. Тому надзвичайно важливо підготувати особистостей, які сьогодні є студентами, до процесу майбутнього відновлення України, що вимагатиме від них не лише спеціалізованих знань, а й розвитку гнучких навичок особистісної стабілізації та соціальної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виконавши дослідження актуальних наукових праць з проблеми позанавчальної діяльності студентів, можемо виділити декілька напрямів пошуків. Дослідників цікавило вивчення позанавчальної діяльності не тільки з позиції студента, а саме фахівця, який у майбутньому перебуватиме у пошуках роботи. Зокрема, А. Канар та Д. Букенуж (2021) стверджували, що участь студентів у заходах позанавчального характеру забезпечує підвищення особистісної впевненості у своїх компетенціях під час пошуку роботи, а також зміну стратегії таких пошуків.

Отже, позанавчальна діяльність у наукових працях характеризується як метод розвитку соціальних та професійних навичок, які забезпечують особистісне становлення індивіда, мотивацію до саморозвитку, здатність генерувати актуальні ідеї, проявляти лідерські якості, протистояти зовнішнім кризам, вміти виконувати діяльність групового (проектного) спрямування. Більш того, позанавчальна діяльність надає можливість міждисциплінарної взаємодії між студентами в неформальній обстановці (Surendran, Mack & Bingham, 2023).

Інші дослідники (Norris, Taylor & Lummis, 2023) акцентували увагу на розвитку під час участі у позанавчальній діяльності навичок, які виділені Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD) як навички XXI століття, а саме: креативності, критичного мислення, комунікативності та взаємодії. Можемо зробити висновок, що представлені навички є необхідними у сучасній діяльності соціального та/або професійного характеру, особливо здатність вибудовувати комунікацію та міжособистісний контакт. Відзначимо, що роботи деяких науковців (Nicham et al., 2025), присвячені комунікаційному аспекту, ставлять за мету дослідити не лише становлення та розвиток навичок спілкування у соціумі, а й безпосередньо особливості комунікації іноземною мовою, що є актуальним у зв'язку з поширенням процесів глобалізації. Автори зазначали, що формування мовних навичок ефективно відбувається під час позанавчальної діяльності, тематична спрямованість якої пов'язана з культурою. Однак дослідники (Nicham et al., 2025) дійшли висновку про недостатнє застосування мовного

аспекту в позанавчальній діяльності через нестачу спеціалізованих методичних матеріалів, що, на їхню думку, вимагає розробки навчальних програм, курсів, а також підготовки викладачів для проведення саме позанавчальної діяльності з акцентом на застосування іноземних мов, що передбачає впровадження у неформальні позанавчальні заходи всіх необхідних форм мовних навичок: читання, письмової діяльності, аудіювання та говоріння. Це свідчить про можливість більш спеціалізованого застосування позанавчальної діяльності у форматі допоміжної частини академічного процесу. Наприклад, в останніх наукових дослідженнях (Kuluşaklı, Genç, 2024) визначено можливості позанавчальної діяльності у роботі зі студентами певних спеціальностей, у цьому випадку – педагогічних. Майбутні вчителі / викладачі повинні вміти долати комунікативну тривожність, що вимагає формування мовних навичок, які забезпечать стабільність у спілкуванні, зокрема іноземною мовою, і, як наслідок, знизять ймовірність психоемоційних проблем.

Вивчаючи навички комунікаційної взаємодії іноземною мовою, вчені (Bartel-Radic, & Cucchi, 2025) вказували на значущість міжкультурної компетенції, яка вимагає таких особистісних якостей, як емпатія та метапізнання, і може найактивніше розвиватися під час академічної мобільності. Однак автори вказували, що позитивний вплив на формування міжкультурних навичок має досвід подолання труднощів або міжособистісних ситуацій конфліктного характеру. У такому випадку студенти практикуються у пошуку способів подолання кризових ситуацій, а отже зможуть застосувати отриманий досвід під час практичної діяльності. На нашу думку, моделювання проблемних ситуацій може бути організоване і без участі студентів у програмах академічної мобільності, а саме у позанавчальній діяльності. Для цього потрібні спеціалізовані методичні розробки та наявність у викладача навичок психологічної роботи у конфліктних ситуаціях.

При дослідженні питань, пов'язаних із розвитком міжособистісних навичок студентів, необхідно приділяти увагу не лише безпосередньо позанавчальній діяльності, але і факторам, які є перешкодою для участі в заходах позанавчального характеру. Враховуючи, що мовна підготовка є необхідною умовою вдосконалення комунікаційних та міжособистісних навичок (Le, 2024), усвідомлення існуючих проблем, які перешкоджають ефективній участі студентів в позанавчальній діяльності, дозволить окреслити шляхи їхнього вирішення. Результати дослідження демонструють, що основний вплив на рішення / можливість щодо участі в позанавчальній діяльності мають такі фактори, як недостатня кількість вільного часу, а також проблеми індивідуального характеру, а саме: занижена впевненість у своїх силах (перешкода для міжособистісної взаємодії) та недостатній рівень мовних навичок (перешкода для комунікаційної взаємодії). Тому під час розробки матеріалів позанавчальної діяльності необхідно враховувати ці фактори, які мають певний вплив на мотиваційну складову, проте, на нашу думку, вони можуть бути подолані. Так, проблема з нестачею часу означає необхідність формування навичок тайм-менеджменту; особистісна невпевненість вимагає, можливо, проведення тимчасової індивідуальної позанавчальної діяльності. Що стосується нестачі мовних навичок, у цьому випадку важливою є активна взаємодія позанавчальної діяльності з академічним процесом та виявлення етапу, на якому виникає проблема.

Для нашої статті також становлять інтерес дослідження щодо більш ґрунтовного вивчення міжособистісної взаємодії, зокрема ролі таких зв'язків між студентами-друзями та між учасниками позанавчальної діяльності. Розуміння сутності цієї взаємодії необхідне викладачам, які розробляють програми позанавчального типу, а також безпосередньо організують їхнє практичне впровадження. Автори цього дослідження (Fujiyama, Kato, & Schafer, 2021) спираються у своїх пошуках на теорію соціальних зв'язків, яка вказує, що роль друзів може бути як позитивною, так і негативною, оскільки вони мають суттєвий вплив на індивіда. У позанавчальній діяльності вона сприяє посиленню більш успішних у навчанні індивідів та зменшує негативний вплив на них осіб, які мають гірші академічні здобутки.

Необхідно підкреслити, що наш аналіз наукових студій також ґрунтувався на висновках, що "студенти також отримують користь від того, що більшість видів позанавчальної діяльності мають чітку структуру та організовані належним чином, тому що це дає індивідам змогу набувати й практикувати певні соціальні, фізичні та інтелектуальні навички" (Rahayu, & Dong, 2023, с. 460). Для забезпечення структурованості позанавчальної діяльності важливим є, передусім, створення тематичної різноплановості роботи зі студентами, що у подальшому забезпечить необхідність структурного розширення. Наприклад, інтерес становлять дослідження щодо видів позанавчальної діяльності, пов'язаних із творчістю та мистецтвом. Наявність або відсутність взаємозв'язку академічної ефективності та участі у позанавчальній діяльності творчого характеру (музика, живопис, поезія тощо) розглянуті такими вченими, як К. Кортес і Дж. Монтез (Cortez, & Montes, 2025). Автори виявили, що означена спрямованість позанавчальної діяльності призводить до вищих показників студентів під час складання тесту на дивергентне мислення (Divergent Association Test). Однак це дослідження не дозволило виявити безпосередній зв'язок між тривалістю участі у позанавчальній діяльності та сформованим рівнем особистісної креативності.

Деякі дослідження акцентують увагу на сучасних інформаційних технологіях, які можуть бути застосовані у позанавчальній діяльності студентів. Так, актуальними є наукові пошуки щодо практичного застосування розмовних чат-ботів, які базуються на штучному інтелекті, для удосконалення комунікативних навичок студентів, підвищення мовної продуктивності, а також зниження тривожності під час спілкування іноземною мовою (Wang et al., 2024). Досліджено взаємодію студентів із різними типами чат-ботів (які генерували не лише текстові та голосові повідомлення, а й аватари, які імітували поведінку людини). Вчені дійшли висновку, що порівняно з контрольною групою студентів, що здійснювали комунікаційно-міжособистісну взаємодію лише між викладачами та іншими студентами, групи, які взаємодіяли з чат-ботами, продемонстрували більшу готовність до спілкування. Окрім того, простежувалося зниження психологічних бар'єрів для здійснення усної комунікації. Однак слід зазначити, що результати тестувань, проведених до і після експерименту, не показали суттєвих змін у самій продуктивності мовленнєвої взаємодії. Тому можемо зазначити, що цей напрям позанавчальної діяльності (із використанням чат-ботів для підвищення комунікативних навичок) потребує подальшого вивчення.

Інтеграційні процеси, пов'язані зі штучним інтелектом, також є предметом досліджень у контексті їхнього

впливу на мотиваційну складову студентів, а також психоемоційну стабільність і якість письмової діяльності. При вивченні ефективності ChatGPT та Grammarly студенти були розподілені на три групи: одна застосовувала ChatGPT, друга – Grammarly, а третя отримувала традиційне навчання академічного формату. Отримані результати дозволили авторам стверджувати (Wang, Wang, & Xu, 2025), що групи, які використовували інструменти на основі ШІ, підвищили стабільність свого психоемоційного стану, а також покращили якість письмової діяльності.

Отже, питання, пов'язані із застосуванням сучасних інструментів на основі ШІ, стають дедалі актуальнішими і надалі отримуватимуть більшу кількість досліджень щодо їхнього використання під час академічного процесу, а також у позанавчальній діяльності.

Таким чином, участь у позанавчальній діяльності дає змогу розвивати навички різнопланової спрямованості, що, на думку деяких учених (Yan et al., 2025), сприяє формуванню відкритості мислення, яка визначає зв'язок між самопізнанням особистості та залученістю до певної діяльності. Наявність різноманіття у заходах позанавчального характеру (а отже – наявність структурованості), призводить до становлення соціальної поведінки і, зрештою, соціально-емоційної компетентності індивіда.

Проведений аналіз актуальних досліджень з проблем позанавчальної діяльності сприяє формулюванню мети нашої статті та виокремленню методів, які будуть застосовані.

Мета статті полягає в аналізі особистісно-соціальної та професійної значущості психолого-корекційної і комунікаційно-міжособистісної функцій позанавчальної діяльності студентів; ролі зазначених функцій у формуванні компетентної особистості, здатної виконувати діяльність у кризовий період.

Методи

Проведення дослідження психолого-корекційної і комунікаційно-міжособистісної функцій вимагало залучення комплексу наукових методів. Теоретичний аналіз надав змогу здійснити вивчення літератури психолого-педагогічної та соціальної спрямованості. У свою чергу, порівняльно-зіставний метод застосовували для аналізу існуючих підходів до трактування гнучких навичок, а також для порівняння отриманих дослідниками висновків щодо проблем компетенцій внутрішньоособистісного та міжособистісного характеру.

Виокремлення функцій позанавчальної діяльності, а саме психолого-корекційної і комунікаційно-міжособистісної, а також вивчення ролі зазначених функцій у становленні та подальшому розвитку компетенцій студентів вимагало застосування структурно-функціонального аналізу.

Критичний аналіз висновків українських і зарубіжних наукових студій з питань позанавчальної діяльності був пов'язаний із застосуванням інтерпретаційного методу; тоді як формулювання припущень щодо особистісних і професійних навичок, які можуть розвиватися під час участі особистості в діяльності позанавчального характеру, було виконано із використанням прогностичного методу.

У підсумку зіставлення завдань і відповідних видів практичної позанавчальної діяльності, які можуть бути застосовані для їхнього досягнення (у контексті психолого-корекційної і комунікаційно-міжособистісної функцій), стало можливим завдяки використанню методу класифікації.

Результати

Роль позанавчальної діяльності студентів визначається потребами, які актуалізуються ринком праці або суспільними запитамі, що ставить за мету розвиток певних якостей. Якщо академічний процес спрямований на

здобуття знань і розвиток умінь ці знання застосовувати на практиці, то позанавчальна діяльність сприяє становленню внутрішньоособистісних навичок, які можуть бути застосовані під час соціальної або соціокультурної взаємодії незалежно від професійної спеціалізації індивіда. Тому така діяльність буде нами розглядатися, як система, що дозволить виокремити систематичну послідовність: функції – цілі – завдання – види діяльності – очікувані результати. Спираючись на вищезазначене, можемо погодитися з висновками, що "позанавчальні активності сприяють формуванню нематеріальних аспектів повсякденного життя студента" (Mishra, & Aithal, 2023, с. 86). Ці соціально значущі здібності складно піддаються верифікації, на відміну від спеціалізованих знань академічного характеру, наявність яких швидко визначається. Ефективність внутрішньоособистісних навичок проявляється під час безпосереднього виконання певної діяльності (і ситуацій проблемного характеру, що виникають у зв'язку з цим), зовнішнього кризового впливу або встановлення міжособистісного контакту з іншим індивідом. Однак ми не можемо повністю погодитися з твердженням, що "внутрішньоособистісні навички мають бути розвинуті насамперед, перш ніж людина почне вибудовувати стосунки з оточуючими" (Datania, 2021, с. 22). Цей висновок зумовлює розуміння того, що гнучкі навички мають бути сформовані в особистості до взаємодії з іншими людьми, що може свідчити про важливість внутрішньоособистісних навичок ще у ранньому віці. На нашу думку, такий підхід є дещо помилковим, оскільки формування таких навичок можливе лише за достатнього розвитку особистості, коли індивід уже має певний досвід кризового впливу, розуміє сутність рефлексії, може вибудовувати комунікаційні та міжособистісні конструкції; що є проблемою за недостатності соціального досвіду, наприклад, у шкільний період.

Отже, студентський період є, на нашу думку, найбільш оптимальним для становлення гнучких навичок у зв'язку з тим, що здобувачі освіти вже мають певний досвід, а після завершення академічного навчання від них вимагатиметься повноцінне залучення до соціальної активності, що передбачає наявність достатніх внутрішньоособистісних навичок. Якщо здійснювати активний розвиток цих навичок "до початку міжособистісної активності", індивіди можуть просто не зрозуміти мету такої підготовки та алгоритми застосування цих навичок. Тому ефективність становлення гнучких навичок безпосередньо залежить від достатньої сформованості особистості. Врешті, "завдяки активній участі у позанавчальній діяльності (конкретний досвід) студенти отримують можливість спостерігати та переосмислювати свої поточні переконання і моделі поведінки, а також виявляти, переймати і відтворювати відповідні форми поведінки (рефлексивне спостереження)" (Cortellazzo et al., 2021, с. 3). Ми дійшли висновку, що якісний розвиток внутрішньоособистісних навичок можливий за умови здатності особистості виконувати аналіз зовнішнього соціального простору, а також своєї діяльності та внутрішнього стану, що особливо важливо при формуванні здатності подолання потенційних проблемних ситуацій, які виникають у процесі професійної діяльності, проблем міжособистісного характеру під час соціальної взаємодії або під час зовнішніх кризових впливів, що сьогодні є актуальними для українських студентів у зв'язку з воєнними загрозами.

Отже, необхідність наявності внутрішньоособистісних навичок для подолання зазначених проблем зумовлює потребу застосування психолого-корекційної функції під час проведення заходів позанавчального характеру. І саме позанавчальна діяльність може сприяти

залученню цієї функції, оскільки психолого-корекційний напрям часто не є предметом глибокого дослідження у спеціалізованих предметних галузях (окрім спеціалізацій студентів, що стосуються психології, педагогіки, соціальної роботи тощо). У такому разі позанавчальна діяльність виступає засобом формування навичок, спрямованих на забезпечення психоемоційного благополуччя індивіда, розвиток стратегій подолання особистісних і соціальних труднощів, корекційних заходів щодо власної поведінки стосовно інших осіб, виправлення незначних відхилень психоемоційного стану.

Отже, ми можемо сформулювати основні цілі, характерні для психолого-корекційної функції позанавчальної діяльності студентів, які полягають у:

1) формуванні психоемоційної стабільності індивіда для підвищення ефективності академічної та соціальної діяльності;

2) профілактиці психоемоційних і поведінкових кризових проявів з метою запобігання виникнення більших психологічних проблем;

3) проведенні корекційних заходів і розвитку здатності до психологічної самокорекції для забезпечення умов подолання зовнішніх проявів деструктивного характеру під час кризових ситуацій;

4) підвищенні особистісної самооцінки та впевненості у здатності застосовувати психолого-корекційні навички на практиці.

Окреслені цілі не потребують детального вивчення психологічних основ і теорій, а отже можуть бути застосовані у підготовчій діяльності загальної спрямованості, у якій беруть участь студенти, що навчаються у різних предметних галузях. Однак роль консультанта залишається важливою і вимагає залучення фахівців, які мають достатні знання (і практику їхнього застосування) з питань вікової психології, соціальної роботи, кейс-менеджменту тощо. Потреба у таких консультантах пов'язана з тим, що саме професійні знання у психологічній сфері дозволять обрати ті види позанавчальних заходів, які будуть найбільш ефективними при залученні психолого-корекційної функції.

Для того щоб провести аналіз потенційних видів позанавчальної діяльності під час психолого-корекційної підготовки студентів, важливо визначити основні завдання, які мають бути виконані під час проведення позанавчальних заходів, а саме:

1) необхідні діагностичні дії, які дозволять визначити наявність проблем психоемоційного характеру, рівень впливу зовнішніх кризових проявів на індивіда та порушення, у зв'язку з цим, особистісної психологічної стабільності (діагностика);

2) формування основи для проведення аналізу і самоаналізу психоемоційних проблем студентами, робота з потенційними (або вже виявленими) кризовими проявами (рефлексія);

3) становлення і розвиток навичок, необхідних особистості для подолання негативних наслідків зовнішніх криз або наслідків зниження рівня стабільності особистісної психологічної рівноваги (коригування);

4) залучення студентів до позанавчальної діяльності для підтримки стабільності психологічного стану (тактична профілактика);

5) забезпечення умов і участь індивідів у спеціалізованих програмах і заходах для запобігання проявам психоемоційних порушень у майбутньому; зміцнення особистісної психологічної конструкції (стратегічна профілактика).

Спираючись на сформульовані завдання психолого-корекційної функції, представимо потенційні види позанавчальної діяльності у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Потенційні види практичної позанавчальної діяльності для реалізації завдань психолого-корекційної функції

Завдання психолого-корекційної функції	Види позанавчальної діяльності
Діагностика	застосування тренінгів психологічного характеру; проведення індивідуального та групового психологічного консультування зі спеціалістом; використання опитувальників, анкетування для діагностичних заходів
Рефлексія	участь студентів у групах психологічної взаємодії; тренінги; арт-терапія з подальшим обговоренням проблем і способів їх подолання
Коригування	участь у змодельованих кризових ситуаціях (рольові психологічні ігри), а також у проблемних ситуаціях професійної спрямованості (ділові психологічні ігри); індивідуальна та групова комунікація з консультантом й іншими особами для обговорення проблем; розмовні клуби професійної чи загальної спрямованості; участь в аматорських театральних гуртках
Тактична профілактика	участь у спеціалізовано спрямованих клубах, секціях, організація та залучення студентів до днів психологічного здоров'я для надання інформації щодо потенційних проблем психоемоційного характеру; участь студентів у волонтерській діяльності загальної або професійної спрямованості
Стратегічна профілактика	організація консультантом і розвиток програм тьюторської психологічної підтримки; проведення зустрічей між студентами для обговорення сутності нових психоемоційних викликів; залучення студентів до групової активності на короткі або більш тривалі періоди (похід, відвідування пам'яток тощо)

Дослідження ефективності проведеної психолого-корекційної діяльності має ґрунтуватися на отриманих практичних результатах, які можуть бути безпосередньо виявлені під час спостереження консультанта, проведення відповідних діагностичних заходів та подальшого аналізу отриманих результатів, а також на основі само-рефлексії самих студентів. Аналізуючи завдання психолого-корекційної функції та види діяльності для їхнього вирішення (див. табл. 1), окреслимо результати, які можуть бути досягнуті за умови достатньої реалізації цієї функції:

1) насамперед варто відзначити потенціал зниження рівня загальної тривожності особистості, викликані зовнішніми стресовими впливами, що дозволяє підвищити психоемоційну стійкість і у подальшому зменшити ймовірність або вираженість конфліктності під час міжособистісної взаємодії;

2) важливим проявом успішного впровадження психолого-корекційної функції є формування адаптивної здатності студентів, яка дозволяє зберігати психоемоційний потенціал особистості незалежно від кількості зовнішніх криз чи рівня їхнього впливу на індивіда;

3) окремо зазначимо щодо становлення й уміння практичного застосування стратегії подолання психологічних зовнішніх впливів і здатності виконувати соціальну діяльність на належному рівні незалежно від ступеня цих впливів;

4) важливим результатом психолого-корекційної функції є здатність особистості здійснювати адекватне самооцінювання, що дозволяє виявити першопричини психоемоційних порушень і знайти відповідну стратегію подальшої самотерапії.

Отже, психолого-корекційна функція безпосередньо впливає на здатність студентів здійснювати міжособистісну взаємодію за наявності зовнішніх психоемоційних подразників. У підсумку вона дозволяє сформувати більш стабільну психологічну конструкцію індивіда, яка буде менш схильною до кризових проявів або впливів у конфліктних міжособистісних ситуаціях. Така стабільність забезпечить більш ефективну діяльність не лише під час соціальних контактів, а й безпосередньо у професійній сфері, яка також потребує (незалежно від спеціалізації) стабільності психоемоційного стану особистості. Активне залучення цієї функції не завжди є доречним під час академічного процесу, проте може застосовуватися у позанавчальній діяльності, яка менш залежна від навчальних планів і може мати гнучкість у виборі форматів індивідуальної чи групової роботи зі студентами.

Однак міжособистісна взаємодія вимагає не лише здатності долати кризові зовнішні впливи. Така взаємодія, безпосередньо пов'язана з комунікаційними контактами, має окремі цілі, завдання та види потенційної діяльності зі студентами, а також представлена наявністю певних конструкцій, застосування яких дає змогу вибудувати взаємозв'язок з іншими індивідами. Тому вважаємо комунікаційно-міжособистісну функцію важливим чинником розвитку особистості студента. На відміну від психолого-корекційної, комунікаційно-міжособистісна функція є більш представленою в академічному процесі.

Загалом, позанавчальна діяльність, незалежно від індивідуального чи групового характеру проведених заходів, суттєво впливає на формування комунікаційно-міжособистісних навичок. Аналізуючи наявні наукові дослідження, можна знайти твердження, що "позанавчальна діяльність, у якій беруть участь студенти, допомагає їм розвивати свої таланти й інтереси. Водночас активна участь у ній сприяє реалізації безперервного процесу навчання. Обидва ці фактори відіграють важливу роль у вдосконаленні комунікативних навичок студентів і допомагають їм адаптуватися до різних ситуацій, з якими вони стикаються" (Ramadina, Nasution, & Zulna, 2024, с. 35).

Отже, розвиток комунікативних навичок має ґрунтуватися на залученні студентів до тих заходів, які їм цікаві та пов'язані з їх захопленнями, талантами чи професійними прагненнями. Важливою складовою є саме безперервність комунікативної практики, що забезпечує постійне підвищення здатності особистості використовувати мовленнєві конструкції на практиці. На нашу думку, такий підхід варто застосовувати й до міжособистісного компонента, який також потребує регулярної практики взаємодії та вміння знаходити ефективні підходи під час соціальних контактів з особами, які мають різні психоемоційні прояви. Тому вважаємо, що комунікативний і міжособистісний компоненти тісно пов'язані між собою та взаємопов'язують один одного під час академічної, соціальної чи професійної взаємодії.

В освітньому процесі комунікаційно-міжособистісна функція проявляється частіше, оскільки взаємодія й комунікація студентів із викладачами та безпосередньо між собою є актуальною незалежно від спеціалізації. Однак ця взаємодія, по-перше, більше спрямована на використання певного вокабуляру й часто концентрується на визначеній тематичній складовій; по-друге, часто обмежена часовими рамками, а отже, вимагає застосування

вже сформованих навичок комунікації та міжособистісної взаємодії.

Тому навіть при аналізі такої фундаментальної функції, як комунікаційно-міжособистісна, роль позанавчальної діяльності є значною, оскільки вона "впливає на формування у студентів внутрішньоособистісних і міжособистісних гнучких навичок" (Datania, 2021, с. 20), які, як було з'ясовано раніше, дозволяють індивідам застосовувати їх в універсальному форматі, незалежно від професійного чи соціального статусу опонента. Якщо розглядати гнучкі навички, отримані завдяки залученню комунікаційно-міжособистісної функції в контексті сучасних реалій нашої країни, вони є важливим інструментом побудови розмовних і міжособистісних конструкцій із людьми, які пережили травматичний досвід воєнних дій, що актуально і для військових, і для цивільних осіб. Таке спілкування та взаємодія потребують особливого підходу, стратегія якого може бути розвинена у студентів спеціалізованих напрямів навчання (психологи, соціальні працівники), однак саме формат "гнучкості" цих навичок дозволяє застосовувати комунікаційно-міжособистісну функцію студентам, спеціальність яких не пов'язана з вирішенням внутрішньоособистісних проблем інших осіб або навіть із частим спілкуванням з іншими людьми.

Тому участь студентів у спеціальних заходах позанавчального характеру забезпечує розвиток здібностей, які можуть активно застосовуватися в різних сферах. На відміну від твердження, що "позанавчальна діяльність розвиває у студентів здатності до комунікації, співпраці, розв'язання проблем і лідерства – ключових компетенцій, необхідних для успішної реалізації і в академічній, і професійній сфері" (Baharuddin, Marisa, & Bahri, 2024, с. 535), ми виходимо з розуміння необхідності додати до запропонованих авторами сфер ще й соціальну, яка є не менш актуальною для студента. Адже соціальна взаємодія і комунікація поза професійним (академічним) простором є не менш значущими й не менш представленими у часовому контексті.

Взаємозалежність гнучких навичок і комунікаційно-міжособистісної функції простежується також у дослідженні таких учених, як М. Мунаді, Ф. Аннур та Е. Індерасарі. Автори виокремлюють гнучкі навички, які можуть розвиватися за участю індивіда у позанавчальній діяльності, серед яких міжособистісна взаємодія, комунікація, здатність долати проблемні ситуації, тайм-менеджмент і лідерство (Munadi et al., 2021, с. 4573). Отже, значну частину гнучких навичок становлять компетенції, безпосередньо пов'язані з комунікаційно-міжособистісною функцією. Спираючись на розуміння сутнісних характеристик цієї функції, можемо виокремити її основні цілі.

Першим значущим напрямом комунікаційно-міжособистісної функції є розвиток здатності індивіда вибудовувати міжособистісні конструкції та формувати зв'язки, які дозволяють організувати або підтримувати міжособистісний контакт. Для цього студент повинен володіти здатністю керувати власним психоемоційним станом (також при виникненні негативних зовнішніх впливів), уміти аналізувати опонента і його моральний стан у поточний момент часу, що дозволяє обрати найефективнішу стратегію вибудовування міжособистісного контакту. Формулювання нами цієї мети ґрунтувалося на результатах дослідження, проведеного А. Гриньків, у якому зазначалося, що студент, який має достатні комунікативні навички, "має бути здатним не тільки до передачі тієї чи іншої інформації своїм партнерам по спілкуванню, але й повинен прагнути отримати розуміння їхніх внутрішніх мотивів, почуттів, цілей [...] і на

основі цього побудувати взаємодію з ними [...], регулюючи власну поведінку і діючи певним чином на поведінку своїх співбесідників" (Гриньків, 2022, с. 56).

Формування цих здібностей може відбуватися під час позанавчальної діяльності, оскільки академічний процес передбачає вже наявність необхідних комунікаційно-міжособистісних навичок. До того ж, процес професійного навчання (без урахування таких спеціальностей, як педагогіка, психологія, соціальна робота, а також певних аспектів філологічних напрямів тощо) не передбачає розвиток здатності до міжособистісної комунікаційної взаємодії з аналізом опонента.

Другою важливою метою комунікаційно-міжособистісної функції є розвиток різних форм комунікації та міжособистісних контактів, які дозволяють доповнювати мовленнєві форми. У цьому контексті ми виділяємо вербальне й невербальне спілкування, спільне використання яких забезпечує більшу цілісність міжособистісної взаємодії й дозволяє встановити більш довірливий контакт з опонентом. Виокремлення вербальних і невербальних засобів спілкування у якості другої мети ґрунтується на висновках Н. Самборської та О. Кравець, які зазначали, що "майбутніх фахівців потрібно вчити будувати спілкування, взаємодію із різними комунікативними партнерами, вміти впливати словом, інтонацією, жестами" (Самборська, & Кравець, 2023, с. 110).

Однак слід враховувати, що комунікаційно-міжособистісна взаємодія може застосовуватися не лише в соціальному контексті, а й безпосередньо у професійному напрямі, що дозволяє нам виокремити у якості третьої мети – розвиток навичок командної роботи. Ця здатність вимагає прояву певних лідерських якостей у практичному процесі діяльності. Робота в команді (незалежно від статусу індивіда – керівника чи учасника команди) потребує постійного міжособистісного контакту та комунікації з урахуванням підходів до кожної особистості, представленої в групі. У цьому контексті необхідно окреслити четверту мету комунікаційно-міжособистісної функції – формування здатності розв'язувати ситуації конфліктного характеру та поваги до міжособистісних кордонів інших осіб. Третя й четверта цілі ґрунтуються на ролі особистісних якостей студента в практичному процесі комунікації й міжособистісних контактів. За твердженням таких дослідників, як С. Сосіден та П. Віраєк (Sosiden, & Viraek, 2021, с. 2), ці якості також можуть бути розкриті шляхом залучення студентів до позанавчальної діяльності. Оскільки робота в команді передбачає наявність певного завдання та строків його виконання, така діяльність тісно пов'язана зі стресовими й кризовими проявами (конфліктами), тому цілі, спрямовані на командну роботу та розв'язання конфліктів, є цілком актуальними.

Формулювання цілей комунікаційно-міжособистісної функції дозволяє визначити основні завдання. ґрунтуючись на тому, що означена функція розглядається нами у контексті позанавчальної діяльності студентів, відповідні завдання також повинні співвідноситися із заходами позанавчального характеру. Серед завдань виділимо такі:

1) надання студентам можливості отримати необхідну практику побудови комунікаційно-міжособистісних контактів для формування стійких навичок і досвіду взаємодії в різних соціальних ситуаціях (комунікація);

2) розвиток здатності створювати й підтримувати конструкції комунікаційного контакту, що має складатися із вміння представити власні твердження, а також враховувати й приймати переконання опонента, навіть за відсутності достатньої згоди з цими позиціями (тренінг);

3) формування навички аудіювання (слухання), яка дозволяє здійснювати комунікацію в дискусійному форматі; уміння активно використовувати вербальні й невербальні засоби, що сприятиме створенню більш тісного комунікаційно-міжособистісного зв'язку під час соціальної взаємодії (тренінгово-звукове);

4) навчання студентів навичкам запобігання або мінімізації негативних наслідків конфліктної міжособистісної ситуації, незалежно від соціальної чи професійної спрямованості комунікаційного процесу (проектно-групове);

5) упровадження в практику комунікаційно-міжособистісної діяльності студента ціннісної навички, заснованої на принципах мультикультуралізму, толерантного ставлення до представників інших національних, релігійних, расових, мовних, гендерних груп; що дозволить здійснювати повноцінну взаємодію в умовах глобалізаційних процесів (мультикультурне).

Отже, визначені цілі й завдання комунікаційно-міжособистісної функції свідчать про її значущість для особистісного розвитку студента та формування його у

якості професіонала не лише у сфері спеціалізації, а й у соціальному плані. Варто зазначити, що принципи мультикультуралізму й толерантності у взаєминах з іншими особами, а також вміння уникати чи долати конфліктні ситуації є важливим показником для роботодавців. Тому застосування цієї функції у позанавчальній діяльності студентів може стати для них достатньою мотивацією, що сприятиме активнішому залученню до такого виду підготовки. У такому розумінні "позанавчальна діяльність може демонструвати додаткову цінність для майбутніх оцінювачів (наприклад, роботодавців), і саме тому студенти обирають участь, очікуючи майбутніх переваг" (Charman, Emambocus, & Obembe, 2023, с. 144). У такому випадку, одним з основних завдань керівника позанавчальної діяльності є проведення роз'яснювальних заходів, адже мотивація може виникнути лише після усвідомлення особистістю потенційних переваг.

Представлені завдання комунікаційно-міжособистісної функції можна подати у вигляді табл. 2 із зазначенням потенційних видів позанавчальної діяльності.

Таблиця 2

Потенційні види практичної позанавчальної діяльності для реалізації завдань комунікаційно-міжособистісної функції

Завдання комунікаційно-міжособистісної функції	Види позанавчальної діяльності
Комунікація	організація комунікаційних тренінгів для розвитку навичок побудови й практичного застосування мовленнєвих конструкцій; участь студентів у заходах, що імітують публічні виступи
Тренінг	залучення студентів до моделювання професійних і соціальних ситуацій (та наявності конфліктного компонента) з необхідністю здійснення комунікаційно-міжособистісної взаємодії та пошуку компромісних рішень
Тренінгово-звукове	застосування дискусійних імітаційних ситуацій із вимогою вислухати думку опонента та навести власні аргументи, спираючись на принципи логіки й риторики
Проектно-групове	участь студентів у командній діяльності, яка передбачає розробку спільних проєктів, ініціатив, залучення до волонтерської діяльності (що забезпечує необхідність комунікаційно-міжособистісної взаємодії в реальних ситуаціях) для отримання практики подолання кризових ситуацій
Мультикультурне	використання сучасних цифрових засобів для організації міжкультурних віртуальних зустрічей з метою комунікаційно-міжособистісного обміну між студентами з різних соціальних груп; участь у мовних клубах із соціокультурним підтекстом; участь у студентських обмінах, які забезпечують практику взаємодії мультикультурного характеру

Отже, комунікаційно-міжособистісна функція дозволяє розвивати особистісні компетенції, які можуть застосовуватися у соціальній та професійній діяльності. Водночас, діяльність позанавчального характеру сприяє практичному залученню цієї функції, зокрема шляхом моделювання комунікаційно-міжособистісних контактів, що дає змогу розглянути результати, які повинні бути досягнені під час позанавчальної підготовки, а саме:

1) якісне підвищення загального комунікаційного рівня студентів, також – у культурному розумінні;

2) становлення та подальший розвиток компетенцій, що забезпечують ефективну соціальну взаємодію в глобалізованому суспільстві та побудову міжособистісних конструкцій під час спілкування з опонентом, незалежно від його національних, релігійних, расових, мовних, гендерних відмінностей;

3) стабілізація психоемоційного стану студентів і зменшення впливу внутрішнього психологічного стану на міжособистісні контакти, а отже – зменшення кількості кризових (конфліктних) ситуацій при індивідуальній або груповій комунікаційно-міжособистісній взаємодії у студентському середовищі, а згодом – у професійній та/або соціальній діяльності;

4) створення умов для формування тісніших зв'язків між студентами, що дозволяє підвищити цілісність колективу закладу освіти. Особливо це важливо за на-

явності іноземних студентів, які представляють інші соціокультурні групи. У такому випадку позанавчальна діяльність виступає чинником такого явища, як "інтернаціоналізація кампусу", розглянутого у дослідженні українського вченого Я. Слуцького (Слуцький, 2021, с. 158). Це явище характеризується створенням цілісного колективу незалежно від соціокультурного різноманіття, чого досягають, поміж іншого, завдяки спільній діяльності студентів;

5) надання студентам більших можливостей для спільної діяльності, що може проявлятися в участі у проєктних ініціативах, а також у заходах неформального характеру.

Комунікаційно-міжособистісна функція виступає важливим елементом особистісної підготовки студентів до здійснення соціально та професійно зорієнтованих контактів з опонентами, а також надає можливість розвитку соціалізації, толерантного ставлення, мультикультуралізму. Застосування цієї функції у процесі позанавчальної діяльності робить її частиною виховної роботи у закладі освіти, незалежно від спеціальності, яку здобувають студенти. Під час організації комунікаційно-міжособистісної підготовки також слід враховувати ініціативи самих студентів, оскільки позанавчальна діяльність у деяких випадках не має прямих зв'язків з академічним процесом і, відповідно, може трансформуватися залежно від зовнішньої необхідності.

Дискусія і висновки

Аналіз наукової літератури психолого-педагогічного характеру дозволив зробити висновок про значущість психолого-корекційної та комунікаційно-міжособистісної функцій для розвитку цілісної особистості студента як майбутнього професіонала, здатного до взаємодії в кризових ситуаціях; і побудови ефективного комунікаційного контакту з опонентом. У дослідженні визначено цілі, завдання та потенційні результати, які можуть бути досягнуті при практичному впровадженні зазначених функцій у позанавчальну діяльність студентів. Окрему увагу приділено видам позанавчальної діяльності, які можуть застосовуватися під час психолого-корекційної та комунікаційно-міжособистісної підготовки.

Дослідження психолого-корекційної функції дозволило відзначити її актуальність у сучасних реаліях воєнних дій в Україні. Тому здатність особистості стабілізувати свій психоемоційний стан під час соціальної чи академічної діяльності за умов безпосереднього впливу зовнішніх факторів є необхідною умовою запобігання психологічним розладам. Окрім того, практичне використання цієї функції дозволяє сформуванню здатності до виконання корекційних заходів, які є необхідними під час рефлексії, аналізу першопричин внутрішніх кризових проявів і пошуку стратегій їх подолання.

Встановлено, що під час психолого-корекційної роботи зі студентами у процесі позанавчальної діяльності, особлива роль відводиться тактичній і стратегічній профілактиці, метою яких є здійснення заходів для підтримки стабільного психоемоційного стану особистості, а також запобігання психологічним проблемам під час кризових впливів на індивіда в майбутньому.

Зважаючи на те, що психолого-корекційна функція має на меті забезпечення ефективної соціальної та професійної діяльності особистості незалежно від рівня психологічного тиску, зроблено висновок про її безпосередній взаємозв'язок із комунікаційно-міжособистісною функцією. Основна роль останньої полягає у розвитку гнучких навичок, які дають студентам змогу вибудовувати необхідну конструкцію міжособистісних зв'язків і комунікаційних контактів незалежно від психоемоційного стану опонента. Тому ця функція є ефективною для позанавчальної підготовки студентів таких спеціальностей як психологія, соціальна робота, педагогіка тощо. Водночас комунікаційно-міжособистісна функція актуальна і для загального особистісного розвитку, оскільки гнучкі навички, які формуються при її практичному впровадженні, забезпечують можливість соціальної та професійної взаємодії, пошуку шляхів розв'язання конфліктних ситуацій, використання принципів тайм-менеджменту. Такі навички важливі для встановлення комунікаційно-міжособистісного контакту з окремим індивідом, під час групової (проектної) діяльності, що вимагає взаємодії з кількома особами, а також у мультикультурному середовищі, де необхідне застосування ціннісних навичок.

Перспективи подальших досліджень. Отримані під час дослідження результати не є остаточними і не розкривають усього потенціалу позанавчальної діяльності студентів. Актуальними залишаються питання, пов'язані з іншими функціями, які можуть бути практично задіяні у заходах позанавчального характеру, а також а також виявлення мети, завдань і видів їхньої практичної діяльності. Перспективу для подальших наукових пошуків становить також проведення компаративістських досліджень для аналізу ефективності позанавчальної діяльності студентів в інших державах порівняно з українським досвідом.

Джерела фінансування. Фінансування здійснюється за власні кошти авторів.

Список використаних джерел

- Гриньків, А. (2022). Комунікативна компетентність у професійній підготовці менеджерів соціокультурної діяльності. *Вища освіта України*, 4, 54–60. [https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2022.4\(87\).07](https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2022.4(87).07)
- Перелигіна, Л., Швалб, А., & Дербеньова, А. (2022). Шляхи корекції психічної дезадаптації до навчальної діяльності у період воєнного часу. *Проблеми екстремальної та кризової психології*, 2(4), 85–99. <https://doi.org/10.52363/dcpp-2022.2.7>
- Самборська, Н., & Кравець, О. (2023). Англомовна студентська конференція як інструмент розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців. *Інноваційна педагогіка*, 63(2), 109–112. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.22>
- Слуцький, Я. (2021). Формування та розвиток соціокультурної компетентності іноземних студентів у ЗВО України. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія "Педагогічні науки"*, 196, 156–160. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-196-156-160>
- Baharuddin, M., Marisa, R., & Bahri, S. (2024). Extracurricular Management in the Development of Soft Skills for Students. *Edutec: Journal of Education and Technology*, 8(2), 532–545. <https://doi.org/10.29062/edu.v8i2.989>
- Bartel-Radic, A., & Cucchi, A. (2025). How do students develop intercultural competence during international mobility? *International Journal of Intercultural Relations*, 105, 1–19. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2024.102132>
- Chapman, G., Emambocus, W., & Obembe, D. (2023). Higher Education Student Motivations for Extracurricular Activities: Evidence from UK Universities. *Journal of Education and Work*, 36(2), 138–152. <https://doi.org/10.1080/13639080.2023.2167955>
- Cortellazzo, L., Bonesso, S., Gerli, F., & Pizzi, C. (2021). Experiences That Matter: Unraveling the Link between Extracurricular Activities and Emotional and Social Competencies. *Frontiers in Psychology*, 12, 1–15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.659526>
- Cortez, C., & Montes, J. (2025). Extracurricular arts: Effects on creativity and academics. *Journal of Creativity*, 35, 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.jyoc.2025.100094>
- Datania, V. (2021). The Influence of Intracurricular Activities and Extracurricular Activities on Soft Skill Formation of Prospective Teachers in Students. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*, 26(7), 5, 16–24. <https://doi.org/10.9790/0837-2607051624>
- Fujiyama, H., Kamo, Y., & Schafer, M. (2021). Peer effects of friend and extracurricular activity networks on students' academic performance. *Social Science Research*, 97. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0049089X21000375>
- Hicham, K., AlQbailat, N., Ismail, I., & Qpilat, N. (2025). Interculturalizing ELT: Culture-based classes to enhance language skills and intercultural communicative competence dimensions. *Ampersand*, 14, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.amper.2025.100221>
- Kanar, A., & Bouckenooghe, D. (2021). The role of extracurricular activities in shaping university students' employment self-efficacy perceptions. *Career Development International*, 26(2), 158–173. <https://doi.org/10.1108/CDI-02-2020-0036>
- Kuluşaklı, E., & Genç G. (2024). L2 communication apprehension and communicative competence of pre-service English teachers. *Heliyon*, 10, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e32587>
- Le, H. (2024). Factors impeding university students' participation in English extracurricular activities: Time constraints and personal obstacles. *Heliyon*, 10, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e27332>
- Mishra, N., & Aithal, P. (2023). Effect of Extracurricular and Co-Curricular Activities on Students' Development in Higher Education. *International Journal of Management, Technology, and Social Sciences (IJMTS)*, 8(3), 83–88. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8190054>
- Munadi, M., Annur, F., Inderasari, E., & Alwiyah, N. (2021). Student Soft Skill Development Through Extracurricular Activities at Higher Education in Indonesia. *Psychology and Education*, 58(5), 4572–4580.
- Norris, C., Taylor, T., & Lummis, G. (2023). Fostering collaboration and creative thinking through extra-curricular challenges with primary and secondary students. *Thinking Skills and Creativity*, 48. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1871187123000664>
- Rahayu, A., & Dong, Y. (2023). The Relationship of Extracurricular Activities with Students' Character Education and Determinant Factors: A Systematic Literature Review. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 15(1), 459–474. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v15i1.2968>
- Ramadina, R., Nasution, F., & Zulna, F. (2024). The Role of Interpersonal Communication in Increasing Student Engagement in Extracurricular Activities. *International Journal of Educational Innovation and Science Development Research*, 1(2), 34–41.
- Sosiden, S., & Viraeq, P. (2021). Character Development of Students through Extracurricular Activities. *Journal la Edusci*, 2(6), 1–6. <https://doi.org/10.37899/journala.edusci.v2i6.526>
- Surendran, S., Mack, K., & Bingham, N. (2023). The use of extracurricular hackathons to promote and enhance students' academic and

employability skills. *International Journal of Educational Research Open*, 5, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100307>

Wang, C., Wang, B., & Xu, D. (2025). The role of ChatGPT and Grammarly in promoting emotion regulation, psychological well-being, motivation, and academic writing in Chinese college students: A self-determination theory perspective. *Learning and Motivation*, 90. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0023969025000384>

Wang, C., Zou, B., Du, Y., & Wang, Z. (2024). The impact of different conversational generative AI chatbots on EFL learners: An analysis of willingness to communicate, foreign language speaking anxiety, and self-perceived communicative competence. *System*, 127. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X24003154>

Yan, H., Zhang, H., Huang, C., & Li, F. (2025). Social-emotional competence and development of social self-concept: a longitudinal study of multiple mediation effects in higher education students. *Development Studies*, 14(2), 363–380. <https://doi.org/10.1108/AEDS-07-2024-0143>

References

Baharuddin, M., Marisa, R., & Bahri, S. (2024). Extracurricular Management in the Development of Soft Skills for Students. *EduTec: Journal of Education and Technology*, 8(2), 532–545. <https://doi.org/10.29062/edu.v8i2.989>

Bartel-Radic, A., & Cucchi, A. (2025). How do students develop intercultural competence during international mobility? *International Journal of Intercultural Relations*, 105, 1–19. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2024.102132>

Chapman, G., Emambocus, W., & Obembe, D. (2023). Higher Education Student Motivations for Extracurricular Activities: Evidence from UK Universities. *Journal of Education and Work*, 36(2), 138–152. <https://doi.org/10.1080/13639080.2023.2167955>

Cortellazzo, L., Bonesso, S., Gerli, F., & Pizzi, C. (2021). Experiences That Matter: Unraveling the Link between Extracurricular Activities and Emotional and Social Competencies. *Frontiers in Psychology*, 12, 1–15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.659526>

Cortez, C., & Montes, J. (2025). Extracurricular arts: Effects on creativity and academics. *Journal of Creativity*, 35, 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.jyoc.2025.100094>

Datania, V. (2021). The Influence of Intracurricular Activities and Extracurricular Activities on Soft Skill Formation of Prospective Teachers in Students. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*, 26(7), 5, 16–24. <https://doi.org/10.9790/0837-2607051624>

Fujiyama, H., Kamo, Y., & Schafer, M. (2021). Peer effects of friend and extracurricular activity networks on students' academic performance. *Social Science Research*, 97. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0049089X21000375>

Hicham, K., AlQbailat, N., Ismail, I., & Qpilat, N. (2025). Interculturalizing ELT: Culture-based classes to enhance language skills and intercultural communicative competence dimensions. *Ampersand*, 14, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.amper.2025.100221>

Hryniv, A. (2022). Communicative Competence in the Professional Training of Managers of Socio-Cultural Activities. *Higher Education of Ukraine*, 4, 54–60 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2022.4\(87\).07](https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2022.4(87).07)

Kanar, A., & Bouckennooghe, D. (2021). The role of extracurricular activities in shaping university students' employment self-efficacy perceptions. *Career Development International*, 26(2), 158–173. <https://doi.org/10.1108/CDI-02-2020-0036>

Kuluşaklı, E., & Genç G. (2024). L2 communication apprehension and communicative competence of pre-service English teachers. *Heliyon*, 10, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e32587>

Le, H. (2024). Factors impeding university students' participation in English extracurricular activities: Time constraints and personal obstacles. *Heliyon*, 10, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e27332>

Mishra, N., & Aithal, P. (2023). Effect of Extracurricular and Co-Curricular Activities on Students' Development in Higher Education. *International Journal of Management, Technology, and Social Sciences (IJMSTS)*, 8(3), 83–88. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8190054>

Munadi, M., Annur, F., Inderasari, E., & Alwiyah, N. (2021). Student Soft Skill Development Through Extracurricular Activities at Higher Education in Indonesia. *Psychology and Education*, 58(5), 4572–4580.

Norris, C., Taylor, T., & Lummis, G. (2023). Fostering collaboration and creative thinking through extra-curricular challenges with primary and secondary students. *Thinking Skills and Creativity*, 48. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1871187123000664>

Perelyhina, L., Shvalb, A., Derbenova, A. (2022). Ways of Correcting Mental Disadaptation to Educational Activity During War Time. *Disaster and Crisis Psychology Problems*, 2(4), 85–99 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.52363/dcpp-2022.2.7>

Rahayu, A., & Dong, Y. (2023). The Relationship of Extracurricular Activities with Students' Character Education and Determinant Factors: A Systematic Literature Review. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 15(1), 459–474. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v15i1.2968>

Ramadina, R., Nasution, F., & Zulna, F. (2024). The Role of Interpersonal Communication in Increasing Student Engagement in Extracurricular Activities. *International Journal of Educational Innovation and Science Development Research*, 1(2), 34–41.

Samborska, N., & Kravets, O. (2023). English-Language Student Conference as a Tool for Communication Competence Development of Future Specialists. *Innovative Pedagogy*, 63(2), 109–112 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.22>

Slutskiy, Ya. (2021). Formation and Development of Foreign Students' Socio-Cultural Competence in Higher Educational Institutions of Ukraine. *Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences*, 196, 156–160 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-196-156-160>

Sosiden, S., & Viraek, P. (2021). Character Development of Students through Extracurricular Activities. *Journal la Edusci*, 2(6), 1–6. <https://doi.org/10.37899/journalaeducsci.v2i6.526>

Surendran, S., Mack, K., & Bingham, N. (2023). The use of extracurricular hackathons to promote and enhance students' academic and employability skills. *International Journal of Educational Research Open*, 5, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100307>

Wang, C., Wang, B., & Xu, D. (2025). The role of ChatGPT and Grammarly in promoting emotion regulation, psychological well-being, motivation, and academic writing in Chinese college students: A self-determination theory perspective. *Learning and Motivation*, 90. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0023969025000384>

Wang, C., Zou, B., Du, Y., & Wang, Z. (2024). The impact of different conversational generative AI chatbots on EFL learners: An analysis of willingness to communicate, foreign language speaking anxiety, and self-perceived communicative competence. *System*, 127. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X24003154>

Yan, H., Zhang, H., Huang, C., & Li, F. (2025). Social-emotional competence and development of social self-concept: a longitudinal study of multiple mediation effects in higher education students. *Development Studies*, 14(2), 363–380. <https://doi.org/10.1108/AEDS-07-2024-0143>

Отримано редакцією журналу / Received: 13.06.25

Прорецензовано / Revised: 26.08.25

Схвалено до друку / Accepted: 31.08.25

Ellina PANASENKO, DSc (Ped.), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-6787-0129

e-mail: ellinapanasenko@ukr.net

State Primary School "Donbas State Pedagogical Universit", Dnipro–Sloviansk, Ukraine

Pavlo TSYS, PhD student

ORCID ID: 0009-0006-9136-5778

e-mail: tsys.pavel@gmail.com

State Primary School "Donbas State Pedagogical Universit", Dnipro–Sloviansk, Ukraine

EXTRACURRICULAR ACTIVITIES OF STUDENTS: PSYCHOLOGICAL-CORRECTIVE AND COMMUNICATIVE-INTERPERSONAL FUNCTIONS

Background. The training of a specialist capable to perform effective social and professional activities in the modern globalized world requires the development and enhancement of soft skills, which involves the active engagement of students not only in the academic process but also in extracurricular activities.

Methods. In the course of the research, the authors applied a set of methods, including: theoretical analysis aimed at examining psychological and pedagogical scientific studies; a comparative method used to identify approaches to analyzing the flexible skills of the individual; structural-functional analysis focused on distinguishing the studied functions; an interpretive method, which made it possible to critically examine the results of scientific works on extracurricular activities; a prognostic method that ensured the formulation of scientific assumptions; and a classification method, applied to compare the defined tasks of extracurricular activities with the current types of practical work.

Results. The authors substantiated the importance of extracurricular activities for the development of an individual's soft skills, which directly influence on social and professional performance. The key functions whose formation and development are essential for shaping a well-rounded